

Bəşəriyyət yarandığı gündən azadlığa can atır. Onu əldə etmək uğrunda mübarizə, əslində, elə insanlıq tarixinin əsas inkişaf istiqamətini müəyyənləşdirir. Azadlığa cəhd xalqların və millətlərin müqəddəs ideali və ali məqsədidir. İstiqlalın yolu isə çətin və şərəfli olur.

1918-ci il mayın 28-də Şərqdə ilk demokratik respublika - Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti yaradıldı. Bu, Azərbaycan tarixinə müstəqillik, milli qürur və şərəf günü kimi yazıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ölkəmizin çoxəsrlik sosial-iqtisadi, ictimai-siyasi və mədəni inkişafının, xalqımızın milli oyanışı və dirçəlişi proseslərinin məntiqi nəticəsi kimi meydana çıxdı. Avropanın demokratik dəyərləri ilə Şərq mədəniyyətinin xüsusiyyətlərini üzvi şəkildə birləşdirən yeni dövlət və cəmiyyət nümunəsi oldu. Cümhuriyyət qurucularımız "İstiqlal Bəyannaməsi"ni elan edərək xalqımızın müstəqillik əzmini, azadlıq ruhunu, inkişaf səviyyəsinə görə irəli getmiş dövlətlərlə bir yerdə addımlamağa layiq olduğunu bütün dünyaya göstərdilər. Qısa vaxtda müstəqilliyimiz üçün nəhəng işlər görüldü. Lakin təəssüf ki, bu şərəfli tarix uzun sürmədi. Bolşevik-daşnak quldurları və onların rəhbərlərinin tarixi cinayəti nəticəsində cümhuriyyət hökuməti 23 aydan sonra süqut etdi. Bolşevizmin milli yaddaş üzərində 70 illik hakimiyyəti başladı.

Düz 70 ildən sonra xalqımız sinəsini sovet tankının atəşlərinə sipər edib şəhədlər və qanlar bahasına itirilmiş müstəqilliyi bərpa etməyə nail oldu. "Bir dəfə yüksələn bayraq, bir daha enməz!", "Müstəqilliyimiz əbədidir" həqiqəti ilə birləşdi.

Bu, xalqımızın istiqlal əzminin nümayişi, tarixi nailiyyətə gətirib çıxaran mütərəqqi inkişaf proseslərinin məntiqi nəticəsi idi. Bu illər ərzində onun ən layiqli qiymətini Ümummilli Lider Heydər Əliyev vermişdir: "Müsəlman Şərqi ilk demokratik cümhuriyyətin məhz Azərbaycan torpağında yaranması xalqımızın o dövrdə və o illər ərəfəsində - XIX əsrin sonunda və XX əsrin əvvəllərində milli müstəqillik, azadlıq duyğuları ilə yaşaması ilə bağlıdır. O illərdə xalqımızın qabaqcıl şəxsiyyətləri, mütəfəkkir adamları, ziyalıları xalqımızda milli azadlıq, milli müstəqillik duyğularını gücləndirmiş, milli dirçəliş, milli oyanış əhvali-ruhiyyəsi yaymış və bunların hamısı məntiqi olaraq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaranmasına gətirib çıxarmışdır".

Beynəlxalq hüququn subyekti

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin yaradılması böyük tarixi hadisə idi. Cəmi 23 ay mövcud olmasına baxmayaraq, cümhuriyyət hökuməti müsəlman Şərqi demokratik ənənələrin formalaşmasında müstəsna dərəcədə böyük rol oynadı. Bu tarixi dəyər, həmçinin xalqımızın müstəqil yaşamaq, dünyanın qabaqcıl ölkələri ilə eyni səviyyədə dövlət quraraq onu addım-addım inkişaf etdirmək potensialını ortaya qoydu. Çox qısa müddətdə Azərbaycanın ilk parlamenti, hökuməti formalaşdırıldı, dövlət atributları təsis olundu, yeni dövrün tələblərinə uyğun qanunvericilik bazası yaradıldı. Yeni fəaliyyətə başlamış parlamentin qəbul etdiyi qanunlar milli müstəqilliyin möhkəmləndirilməsinə, ölkənin siyasi, iqtisadi və mədəni inkişafında, demokratik prinsiplərin bərqərar olmasında əsaslı rol oynadı. Dövlət quruculuğu sahəsində mühüm addımlar atıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin beynəlxalq münasibətlər sisteminə tanınması istiqamətində əhəmiyyətli nəticələr əldə olundu. Diplomatik müstəvidə milli maraqların qorunması təmin edildi.

Əbədi müstəqillik: reallaşan dövlətçilik amalları

məsində, ölkənin siyasi, iqtisadi və mədəni inkişafında, demokratik prinsiplərin bərqərar olmasında əsaslı rol oynadı. Dövlət quruculuğu sahəsində mühüm addımlar atıldı. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin beynəlxalq münasibətlər sisteminə tanınması istiqamətində əhəmiyyətli nəticələr əldə olundu. Diplomatik müstəvidə milli maraqların qorunması təmin edildi.

Mükəmməl dövlət quruculuğu təcrübəsi

Cümhuriyyət dövründə vətəndaş institutunun təsis edilməsi, Milli Ordunun yaradılması kimi amillər də ölkəmizdə dövlətçilik ənənələrinin formalaşmasına təkən verən tarixi nailiyyətlər idi. Azərbaycan xalqı ötən əsrin əvvəllərində bütün dünyada mövcud olan dövlətçilik modelləri arasından ən mükəmməl təcrübələri seçmiş, onları öz həyatına gətirməyə başlamışdı.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti mövcudluğunun ilk günlərindən xalq hakimiyyəti və insanların bərabərliyi prinsiplərinə əsaslanırdı. Bütün ölkə vətəndaşlarına eyni hüquqlar verilmişdi, irqi, milli, dini, sinfi bərabərsizlik aradan qaldırılmışdı.

Cümhuriyyət amili ictimai fikrin inkişafına da müstəsna təsir göstərmişdi. "İstiqlal Bəyannaməsi"nin elan olunması xalqımızın milli mədəniyyətini yüksəltmişdir. 23 aylıq mövcudluğu dövründə verilən qərarlar Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin, bu dövləti qurub yaradamların ölkənin və xalqın gələcəyinə strateji baxışını, bu gələcəyə yetişməkdən ötrü yerinə yetirilməsini vacib sandıqları vəzifələri əks etdirir.

1918-ci ilin avqustunda "Xalq maarifinin, məktəblərin milliləşdirilməsi haqqında" qərarla tədris müəssisələrində təhsilin ana dilində aparılmasına başlandı. 1919-cu ilin sentyabrında cümhuriyyət parlamenti Bakıda ilk universiteti açmağa qərar verdi. İndiki Bakı Dövlət Universitetinin Nizamnaməsinin qəbul olunması, onun fəaliyyətə başlaması ölkəmizdə milli və peşəkar kadrların hazırlanması işinə çox mühüm töhfələr verdi. Bu dövrdə Bakı Universitetinin açılmasına paralel olaraq digər ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinin, habelə mədəniyyət ocaqlarının fəaliyyətinə də lazımı hazırlıqlar görüldü.

Ədliyyə, məhkəmə-hüquq sisteminin ölkə və cəmiyyət həyatındakı rolunu nəzərə alaraq Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti hökuməti bu sahələrə xüsusi diqqət yetirdi. 1918-ci ilin 28 mayında elə "İstiqlal Bəyannaməsi"nin elan olduğu gün Ədliyyə Nazirliyi təsis edildi, qısa müddətdə ədliyyə orqanları və məhkəmələrin fəaliyyətini tənzimləyən bir sıra qərarlar qəbul olundu. 1918-ci il noyabrın 14-də Azərbaycan Məhkəmə Palatasının Əsasnaməsinin, noyabrın 22-də isə Ədliyyə Nazirliyinin Əsasnaməsinin təsdiqlənməsi buna nümunədir.

Ulu Öndər Heydər Əliyevin də bəyan etdiyi kimi, ən mühümü odur ki, Xalq Cümhuriyyəti Azərbaycanın müstəqilliyinin, dövlətçiliyinin əsaslarını qurdu, hökumətin təsisatlarını yaratdı.

Dövlətçilik dəyərləri

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti çoxəsrlik tariximizin böyük dəyərlərindəndir. Bu dəyərlərin başlıca istiqamət kimi qiymətləndirilməsində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin rolu müstəsna dərəcədədir.

Ulu Öndərin hələ sovet Azərbaycanına rəhbərliyi dövründə uğurla həyata keçirdiyi inkişaf siyasəti xalqımızın tarixi-mədəni yaddaşını özünə

qaytarmış, milli mədəniyyət şüurunu yüksəltmiş, azərbaycançılıq məfkurəsi işığında müstəqillik arzularının güclənməsinə və yaxın gələcəkdə yenidən həqiqətə çevrilməsinə zəmin yaratmışdır. Cümhuriyyətin üçrəngli bayrağının ilk dəfə olaraq Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sessiyasında rəsmi dövlət bayrağı kimi qaldırılması da Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ideyalarına sadiqliyin, müstəqilliyə gedən yolu bütün şəraitlərdə uğurla davam etdirərək yeni mərhələlərə çatdırmaq əzminin təzahürü idi.

Bu yola sadiqliyin daha bir nümunəsi Ümummilli Liderin rəhbərliyi ilə hazırlanaraq 1995-ci ildə qəbul olunmuş ilk Konstitusiyamızda müstəqil respublikamızın Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hüquqi varisi elan edilməsidir. Azərbaycan inkişafının, dövlət müstəqilliyimizin əbədiyyətinin təmin olunmasıdır. Zamanın gərddindən cəmi 23 ay ömür sürə bilmiş cümhuriyyətimizin, onu yeni nəsillərə erməyən kimi qurub-yaratmış ziyalılarımızın Azərbaycanla bağlı yarımçıq qalmış arzularının yerinə yetirilməsidir. Bu layiqli qiymət, yüksək dəyər həyata keçirdiyi məqsədyönlü siyasət sayəsində dövlətimizi tarixinin ən qüdrətli mərhələsinə gətirib çıxarmış Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə əldə olunan yeni möhtəşəm uğurlarımızda öz ifadəsini tapır.

"Biz haqlı olaraq fəxr edirik ki, məhz Azərbaycan xalqı müsəlman aləmində ilk demokratik respublikanın yaradılmasının müəllifi olmuşdur" deyən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu gün ölkəmizin əldə etdiyi nailiyyətlər həm də əsrlər boyu milli dövlətçiliyimizin qurulması və möhkəmləndirilməsi üçün mübarizə aparmış və çalışmış, burada fədakarlıq göstərən şəxsiyyətlərimizin ruhuna olan böyük hörməti və ehtiramıdır. Onların mədəni irsinin davam etdirilməsidir.

Misilsiz töhfə

Prezident İlham Əliyevin həyata keçirdiyi uğurlu islahatlar, müstəqil dövlətimizin nailiyyətləri, öz xalqının ruhuna

uyğun olan siyasəti Azərbaycanın əbədi və əzəli milli maraqlarına istinad edir. Cümhuriyyətin yadigarı kimi Azərbaycan bayrağı bu gün artıq ölkəmizin bütün ərazilərində dalğalanır. Ölkəmizin ərazi bütövlüyü, dövlət suverenliyi tam təmin olunub. Müzəffər Ali Baş Komandanın ordumuzun gücü, daxili və xarici siyasətimizin uğurları sayəsində əldə etdiyi qələbə nəticəsində Azərbaycan liderliyi ilə regionda yeni tarixi reallıqlar yaranıb. Bu, Prezident İlham Əliyevin indiki və gələcək nəsillərə misilsiz dövlətçilik töhfəsidir. Belə bir nailiyyəti qoruyaraq yeni uğurlarla möhkəmləndirmək, böyütmək gələcək nəsillərin ən böyük missiyası olmalıdır.

"Müstəqilliyimizin qorunması, möhkəmlənməsi ən vacib məsələlərdən biridir. 1918-ci ildə qurulmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti cəmi 23 ay yaşadı. Müstəqil Azərbaycan Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisidir və onların niyyətlərini biz həyatda təmin etdik, həyata keçirdik. Əminəm ki, müstəqillik yolunda bizim inkişafımız davamlı olacaq, uğurlu olacaq və Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi olacaq!" - deyən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu istiqamətdə tarixi addımlar atılır. Ölkəmizdə demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət, vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesi, siyasi, iqtisadi və sosial islahatlar uğurla həyata keçirilir, Azərbaycan iqtisadiyyatı dönmədən inkişaf etdirilir, əhalinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədilə ardıcıl tədbirlər görülür.

Azərbaycan dövləti, cəmiyyəti cümhuriyyət dəyərlərinə böyük ehtiram, sayğı göstərir. Paytaxt Bakının mərkəzində ucalan "İstiqlal Bəyannaməsi" abidəsi xalqımızın dövlətçilik ənənələrinə sadiqliyinin rəmzidir. 2007-ci ilin 25 mayında dövlət başçısının təşəbbüsü ilə ucaldılmış bu abidənin rəsmi açılış mərasimində Prezident İlham Əliyev də iştirak etmişdir. Dövlət rəhbərimizin Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 90 illik yubileyi, həmçinin Cümhuriyyətin 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında sərəncamları da milli yaddaşın formalaşması prosesində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Həmçinin 2018-ci ilin ölkəmizdə "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ili" elan edilməsi cümhuriyyət dəyərlərinə nə qədər böyük önəm verildiyini, bu dəyərlərin hər zaman uca tutulduğunu göstərir. 2018-ci il 1 may tarixli müvafiq qanunla "Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi (1918-2018)" yubiley medalı" da təsis olunmuş, həmçinin 2021-ci ilin 15 oktyabr tarixində "Müstəqillik günü haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Bu qanunla 28 May Müstəqillik Günü, oktyabrın 18-i isə Müstəqilliyin Bərpa Günü elan edilmişdir. Bu hüququ müəyyənləşmə Azərbaycanın dövlət suverenliyinin məhz 1918-ci ildə bərqərar olunması faktına əsaslanır və ərazi bütövlüyünü bərpa etmiş müasir Azərbaycanın 1918-ci ildə qurulmuş Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin tamhüquqlu varisi olduğunu göstərir.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tariximizin, bu günümüzün və gələcəyimizin əbədi bir dəyəridir. Nə qədər ki Azərbaycan xalqı və dövləti var, bu dəyər də var olacaq və bizi milli hədəflərimizə doğru aparacaq.

*İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*